

La candidadûra di Pôrdg ed Bulågna a “*Patrimòni Mundièl dl’ UNESCO*”

Bulågna la candida i sô Pôrdg in tla léssta di “Patrimòni Mundièl” dl’ UNESCO.

Al Pôrdg, ch’l’ é un elemänt edilézzi aduté da sänper in tótt al mând, al tróva, propri a Bulågna, al sô pió complêt utilézz: defâti, infén dal XII sêcol, al vén druvè in quèsi tótt i edifézzi, dvintând acsé al sémbbol dla zitè.

Al zòn urbèni arcgnusébbli da la presänza di Pôrdg a li én 12, tant in zänter comm in periferî dla zitè. Al rapresèntan la risultanza ed paràcci Règol urbèni che, in t’al càurs di nôv sêcol, a li an favuré la straurdinèria tipologî architètònica ed Bulågna.

Bèle al Statût comunèl dal 1288 al prescrivèva che tótt i stâbil nûv i avèvan d’avair al Pôrdg, èlt almànc 7 *pî bulgnîs* (2,66 mèter), par môd che sâtta ai pséss pasèr un òmen a cavâl col capèl in cô. La stassa misûra, cme ménnum, l’éra pó da èsar anc qualla dla largazza dal Pôrdg.

‘Sti spâzi cuêrt i avèv’n’anc ‘na funziån sozièl e ‘d comunitè dimónndi inpurtànta: i nasénn - e i avanzan ancâura incû - ed proprietè privè *ad ûs póbblîc*. Par tótt ‘sti mutîv che qué la Comunitè - mo anc i Visitadûr ed Bulågna - i an sänper arcgnusó *al Pôrdg* e i van dlóng anc incû, comm elemänt identificatîv dla Zitè.

Bisågna arcgnósser ch’i én dimónndi i architètt, i pitûr, i scultûr e i artéssta in generèl ed pasâg’ da Bulågna – par stûdi o par piasair – ch’i an lavurè o studiè sâuvr’ ai Pôrdg, stândi anc dänter o sâtta, purtândi pó in gîr par l’Itaglia e pr’al Mând, in ògni êpoca stòrica.

Dimónndi interesänt i avanzan i cumänt sâuvr’ ai Pôrdg ed Bulågna che i visitadûr dal *Grand Tour d’Italie* i an lasè, in ti sêcol, sâuvr’ ai sô tacuén.

1 – Santa Catarénna -

Strè coi Pôrdg, nèda str'al XII e al XIII sêcol con la nâsita di Cmón e la carsmóggna dla Zitè. L'è una zòna residänzièl, con di spâzi ed sarvézzi popolèr e i Pôrdg i én fât con da li architrev ed laggn.

2 – Vî San Stêven -

Piâza coi Pôrdg d'atâuren, nèda str'al XIII e al XIV sêcol, ch'la dà i caràter dla zitè ideèl con pianta zentrèl a mudèl radièl. La nasé con spâzi avèrt ed fâza a la Baséllica. La piâza la tôl's pó al funziàn residänzièl, comerzièl e 'd rappresentanza ed famajj nobilièr.

3 – Baraccän -

Tragètt coi Pôrdg dla fén dal XV sêcol, ch'l'è un bèl prémm esänpi ed *prospetîva* in tla progetaziàn urbèna. Percâurs nèd con la prezîsa funziàn cerimognèl e devozionèl, l'è un racòrd senografic stra i sît simbòlic-religiûs dla zitè: al dvänta dabân *uno sfondato architettonico*.

4 - Vî Galîra e vî Manzoni -

Strê coi Pôrdg, nèda str'al XV e al XVI sêcol.

In sté tragètt che qué i s'afâzan parécc' e inpurtânt palâz nobilièr e al percâurs al's colega con la Catedrèl.

5 – I Pôrdg dal Pavajân e Piâza Mazâur -

Cla zòna qué l'è dla metè dal XVI sêcol e i sô Pôrdg, ch'i colegan dâu dal piâz prinzipèli dla zitè, i an la stòrica vucaziàn ed sustgnîr i scanbi comerzièl e culturèl dla zitè.

6 – San Lócca -

L'è al tragètt religiâus cuèrt dal XVII – XVIII sêcol: colegamânt extra-urbàn coi Pôrdg, ch'al se snòda fén là só al Santuèri Mariän dla Culénna dla Guèrdia, ch'l'è pó la *ranpa dla devoziàn di bulgnîs*.

7 – Vî Zamboni -

L'é la strè di Pôrdg dal XVIII sêcol – propri in t'al côr dla Zitè Universitària – che quand i fôn costrué i nûv edifézzi in t'al sètzänt, i fôn sêlt e druvè i stîl a l'antîga.

8 – Pôrdg dla Zartâusa -

Cal Pôrdg qué l'é dal XIX sêcol e al fó fât, in colegamânt con al Pôrdg ed San Lócca, quand la Zartâusa la dvinté al zimitêri extra-urbàn dla zitè.

9 – Piâza Cavour e vî Farini -

L'é una piâza realizè durant al grän trasformaziån zitàdenni dla fèn dl'òtzänt, dedichè al funziån póbblc-istituzionèl, in dóvv risultan in rilièv sia che di bî elemént decoratîv che dal vigurâus vaird urbàn.

10 – Quartîr Bèrca -

As tràta d'un quartîr popolèr dal XX sêcol, fât durànt al ricostruziån dal dâpp-guèra, destinè quèsi esclusivamant a la residänza e luntàn dal zänter dla zitè.

11 – Mambo -

L'edifézzi, con i Pôrdg davanti, l'é dal XX sêcol e l'é stè arfât in tl'êpoca post-industrièl. Al nasé cme *fåuren póbblc dal pan* durànt la prémma guèra mundièl. Incû l'é dedichè a la cultûra e trasformè in muséo.

12 – Strè Mazâur -

L'é una strè con i Pôrdg, azachè sâuvr'a l'antîga trâzia dla vècia vî Emégglija, la pió inpurtànta drétta pr'entrèr in zitè par chi vgnèva da Ramma. Al difaränti tipologî di Pôrdg long la strè al fèn da vâdder tótti al trasformaziån urbèni ch'a jé stè a Bulåggna atravêrs i sêcol.

La candidatûra di Pôrdg l'è prupòsta dal Cmôn 'd Bulåggna in colaboraziån cån:

- Ministêri pr'i bèn e a li atività culturèl.
- Regiån Eméggia-Rumâgna.
- Zitè Metropolitèna 'd Bulåggna.
- Alma Mater Studioreem – Università 'd Bulåggna.
- Curia 'd Bulåggna.
- Fundaziån Dal Mânt.
- Cãmra 'd Cumêrzi Indósstria Artigianèt e Agricoltûra 'd Bulåggna.
- Banca d'Itâglia.
- ACER – Aziànnda Cà Eméggia Rumâgna.
- Cmand Provinzièl di Carabinîr ed Bulåggna.
- Bulåggna Welcome.

- Con al supòrt dla Fundaziån Carisbo.
- Con la consulånza dla Fundaziån Links.

—

Traduzione del testo in lingua dialettale bolognese ad opera di Ghino Collina.